

SZERELEM, SZOMORÚBB A HALÁLNÁL

CSONKA MARGARÉTA

Ma arra ébredtem, fejemben sétált Camille Claudell,
egyre csak verte a márványkövet, majd elrohant
döngetni nagykaput, Rodin, Rodin, nyissál kaput!
Gyermekeim mind elvételted, te átkozott!
Rodin nem nyit s oly magasan az ablakok.
Mondják rólad, gnóm vagy és szoknyavadász,
modelljeid hágod szüntelen, s megúszod Camille
Claudell esetét emelt fővel, büntetlen.
Mondják, szörny vagy, s én a büszke mért
szerettelek, lehettem volna istenek küldönce,
testemről ódát vertél valaha és most –
Én, a valamikor büszke, mintázom a Könyörgőt,
kinek nem nyitnak se kaput, se ablakot . . .
Mondják, szörny vagy mézárós kezekkel,
de imádtak mint az istent, mert teremtettél.
Én elnémultam. Porrá zúztam kőbe-vésett álmaim,
övig omladékban járok, elvisznek majd engem.

Szabadka, 2000. június 29.

MÉGSEM LEVÉL, VALAMI MÁS, MÁSODIK RÉSZ, ÚJRA ITTHON

Május tizedik napján dél körül az udvar végében ülök, kiűzött fészkelő üregem hűvöse. Most látom csak, a meggyfa nem fordul már új ruhába, örökre lehullottak csillagdíszei. Nemrég világítottak a tavaszi éjszakában, megcsodáltuk Kisherceggel, akit akkoriban Gomb-Jimynek becézgettünk. Ülök a napban. Délután temető, fogorvos és az elhagyott ház, oda kell mennem. Anya volt az idő, az óra, a szívdobbanás abban a házban. Az utolsó években már nem kísért ki a kapuig, a gang zöld oszlopába kapaszkodva integetett benuló, fakuló kezével; szerettem az arcához hajolni, mielőtt elmentem tőle; éreztem, egyfolytában búcsúzik már . . . Most nyáron is dermesztő csönd lapul az ablakok mögött, ahonnan anya primuláinak krémes sárgáját mutatta kora tavasszal, és azt panaszolta, elment a hangja, tudod, mondta suttogva, azóta magamban énekelgetek, azokat a szép templomos énekfüvéreket, még az orgonát is hallom és a csellószólokat, itt zsongnak . . . Ülök a napban, madaraim hallgatnak, tán alusznak? A háttérből a Stabat Mater hallatszik, a Kisherceg ajándéka, és azt mondom, szerencse, hogy elment, mint annyian, az Óperencián túlra . . . A bóbíták megborzognak. Bóbítaerdő körülöttem . . . majd lefényképezem, és elküldöm neki.

Ülök a napon, vakít a lapok fehérsége . . . nézegetem a szomszéd naplóját. Első nap, szerda, 1999. március huszonnegyedike, tavaszünnep, első légiriadó húsz óra harminckor . . . A második nap, csütörtök, a légiriadók időpontjai: tíztől tizenkettőig, tizenöt óra harminctől tizenhétig; tizenkilentől huszonnégy óráig. Én akkor a megapoliszban vándorogtam sötét, olajbarna ég alatt, és haza akartam jönni . . . És te, te akkor mit csináltál? Fölnézek az égre, nefelejcskéken sugárizik, úszni lehetne benne. Most felülnék az ördöghintára veled újra, keringenénk, utolérnél, meglóditánál az égi nefelejcs hamvas kéksége felé . . . Még nem is tudod, hogy itthon vagyok . . . Vissza a papírokhoz. Harmadik nap, március huszonhat. A riadók: tíztől tizenkettőig, tizenhat harminctől tizennyolc negyvenig és tizenkilentől huszónhárom óráig . . . Milyen lehetett itthon akkor a kora tavaszi szél? A negyedik napon: hajnali négy óra tíztől öt harmincig, aztán tizenhat ötventől vasárnap öt óra húsz percig, azaz (március huszonhetedikén a nyári időszámítás beve-

zetése) valójában négy húszkor fújták le a riasztót . . . és így tovább, véges-végig . . . Megszirénáztatásunk krónikája van a kezemben . . .

Most, a negyvennyolcadik napon ülök a kert végében, melegszem, itt vagyok, itthon, végre itthon lehetek. Tegnap érkeztem, este, megérkezésem csodálatosan másnyelven lett, mint amit vártam. Az állomás majdnem üres volt, én azt képzeltem, majd teli lesz földön ülő menekültekkel, s nekem óriás batyuk között kell majd utat törnöm közöttük. Nyugalom fogadott, a föld, mint temetőhelyre telepedett a városra . . . Tizenhárom óra negyvenkor megremegek. Hát ilyen ez? Most mi lesz? Hamarosan jön majd a nagy csattanás? Nem tudni honnan, merről, de félek, hogy közlő. Fölnézek, a nefelejcsszínben egyre jönnek hármával, ezüstfűtben; láttam én ezeket amott átal a tóparti akácosban; nagy ívben kanyarodtak lefelé; ott is tanácstalanul járkáltam a kakukkos erdőben, mondogatva, ez nem lehet igaz . . . Falhoz szorítva ülök a napon, a szomszéd kertjében szirénázni kezd az eb. Csibi, már te is? – szólok oda neki . . . Később a fogorvosnál megtudtam, hogy a város széli adótornyot célozzák, volt aki a villámlást is látta. Tizenhét óra ötvenkor föllélegezhetünk. Hazafelé nem győztem csodálni a festett szemű asszonyokat, a zenés sörözést a korzón. Ezeknek ez semmi? Estére kriptává mélyül a szobám, egyszemélyessé. Fél tízkor a lombok altató dalát megszakítja forte fortissimóban a hangorkán. Negyvenkilencedik nap, május tizenegy, megrendelés nélküli ingyen ébresztő. Meddig még? Tizennégy óra huszonötötől tizenöt negyvenig újra jönnek; huszonegy óra hat perckor vészes szívdobogás, rövidke álmom után ugrás az ágyból az ablakhoz. Bennem vacog a borostyánfenyő.

*

A ház sarkon áll, előtte íves alabástrom lépcsők. Az emelet tejfényű ablaka mögött hallom csapkodásodat. Nehezen bejutok hozzád, látom, lesóványodtál, arcod sárgás, földszürke. Huszonkétezer-százhatvanöt napos vagy, szólok hozzád halkán. Te legyintesz, a régi hangodon nevemen szólítasz. Kinőtt, avitt szakadt selyemingedben üldögélsz, fi-amra nézel, ő is velem van, még gyermek. Hallod a tengert? – kérdezed, és a hajnal rózsaszínjét tükröző kagylóra mutatsz a vitrinben. Szorongok. Mi történhetett közben? Óriási, régi könyvet veszel elő, mutatod, benne meg van festve boldogtalan és elkerülhetetlen sorsod. És mi még? Mi

van benne még? Apámmal beszélteél, azóta vagy beteg, mondd. Az az asszony az oka, aki eltemette, kiáltom izgatottan, téged is megrontott, mint apámat a kormos hantmadaraival. A fekete madaraival elvette apámat s téged is el akar venni tőlem, kiáltanék, de a hangom elveszítettem. Nincs többé hangom. Te nyugodtan a díványra fekszel, az aransárga szatén kispárnára. És most? Szeretnél magadra maradni? Most, amikor békadalban moshatnánk lábat, amikor láthatnánk holdlányt, amint kékezüst hálóit terítgeti, s az álmok aranyos hídján járhatnánk, közben a berki tücsökmadár megérinthetné vállunkat . . . Hangtalan zokogással hozzábújok, tudom, nem segíthetek . . . leoltom a paradicsomszínű lámpát . . .

*

Visszazuhanok. Hogyan és meddig lehet még ezt elviselni? Indulnék valahová. Alvás? Ilyenkor? Ötvenedik nap, május tizenkettő, szerda, hűvös tintaég. A határ menti fölüljárót érte találat hat tízkor. A vonat sem közlekedhet többé . . . És jöttek, jöttek, tovább jöttek, fémesen csillogó tollazattal, június nyolcig, a hetvenhetedik napig. Az utolsó koncertet este tízkor adták. Túléltük? Valóban?

*

Lombsátorvárosban újra nem unatkozunk. Lehet, ez már a teljes apátia jele, hogy az áramszünet és az újabb rossz hírek hallatára a fotókat és az identitásomat igazoló papírokat nem rakom a hátizsákba, mint eddig annyiszor, az útra kész hátizsákba. A ridikülöm évekig az ágyam mellett hevert az útleveleinkkel, amikor azt hittem, *ittthon vagyok* . . . A hátizsákot indulás előtt megmértem. Tízkilónyit fogad magába. Számítalan utazásra alkalmas holmim van, mivel szüntelenül vándorolok. Olykor csak gondolatban, vagy álmomban, s ilyenkor összecsomagolok. Végül is az ember vegye komolyan az álmait. Mostanában éppen Tibetbe vágyakozom. A fotók legkevesebb három és fél kilónyit nyomnak, a berámázott diákat nem számítva. Az iratokkal még nem dekáztam, az írógépet sajnos nem vihetem, mert kereken négy kiló. Az emigrációm végakkordjainál mérték meg a vámon. Ha útra kelek, legkevesebb három csomagom van. Hogy milyen színű poggyással utazom, ez attól függ,

nappal vagy éjszaka indulok. A vérbordó bőrrönd, az antracit színű utazótáska és a hervadtibolya-színű hátizsák éjjeli útítárs . . .

De most nem szándékozom elutazni. Az áramkorlátozás és a rossz hírek dacára. Amint említettem, újra nem unatkozunk. Ki lehet vonulni a terekre és egyéb helyekre, hogy ősüvöltéssel szabadulhassunk meg szorongásainktól. Az őszi világosságban. Igaz, a rádióból kényelmesebben megtudhatja az ember (a távoli adóktól pontosabban is) mi minden történik „saját” városában . . . Ebben most részt kell venni . . . Holnap mindez már sötét történelem lesz, amelyben évek óta hol vér, hol szirénázás, hol menekülés folydogált. Gyakran víz, fény és fűtés nélküli világ . . .

Megválaszolatlan még a levél húgomnak, ki odaát zengi ódáját az internethez . . . akkor te sem lennél soha egyedül, mondja nekem. Nem tudja, mi megy itt, más szférákban lélegzik, nem tudja, milyen az iszapban sártaposó madárnak lenni és süllyedni a lélegzetelakadásig . . .

*

Az Úr kétezredik esztendejében újra itt ülök a napon. Ebben a sivatagi évben ősszel is akad néhány bóbíta a kertben. Azon töprengök, hogyan lehetne pénzzé tenni a régimódi tükröket, asztalkáimat . . . Igaza lehet húgocskámnak, be kéne költözni az óriási interhálóba? Csakugyan elmúlt volna az élet? Mert ő azt mondta. S akkor végre jöhetnének az álmok és hintáztatnának, ég felé tartott arcunkat megérinthetnék olykor a lélekharang őszi pillangói . . . Élünk még? Berki veréb elindul? Marad? Szemsáv elmaszatolódva, szárnyszalag megtépve . . .